

Öresund Industri & Handelskammare

Öresundsregionen och Euron

Hur olika valuta-scenarier Påverkar integrationen

Augusti 2003

*Öresund Industri & Handelskammare stiftades den 1 november 1999
av Sydsvenska Industri- och Handelskammaren och HTS – Handel, Transport og Serviceerhvervene.
Organisationen har ca 13.000 medlemsföretag på båda sidorna av Öresund.*

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	3
Sammanfattning	4
1. Euron är den andra bron	5
2. Hur Euron påverkar integrationen	6
3. Fyra scenarier för framtiden	8
4. Konklusion	12

Inledning

Øresund Industri & Handelskammare publicerade i juni näringslivets integrationsindex. Detta visade att integrationen över Øresund mellan 2002 och 2003 inte hade ökat. (Index 57 av 100 möjliga).

Under hösten fattas två beslut som har mycket stor betydelse för utvecklingen.

Det ena handlar om skatterna. Detta är en fråga som man lovat att lösa mellan regeringarna.

Den andra handlar om valutan. I denna fråga kan alla med rösträtt i Sverige påverka om integrationen ökar eller minskar.

Denna analys studerar hur Euron påverkar integrationen, vad det betyder och beskriver fyra valutascenarier för Øresundsregionen.

Øresund Industri & Handelskammare
Malmö och Köpenhamn
Augusti 2003

Sammanfattning

Valutasituationen påverkar integrationen starkt. De tio senaste åren har kursen mellan kronorna svängt med 30 procentenheter.

Valutan påverkar integrationen på flera sätt.

- Graden av förutsägbarhet av ekonomiska beslut påverkas. Det handlar om att våga söka jobb eller bostad på andra sidan. För företag handlar det om anställningar och investeringar.
- Det påverkar kostnaderna för integration. Olika valutor medför växlingskostnader, valutarisker och avgifter.
- Det handlar också om prisinformation som är särskilt viktigt för integration av konsumentmarknaderna.

Dagens situation är den näst sämsta ur integrationssynpunkt. Bara om Danmark liksom Sverige skaffar flytande valuta skulle vi haft en sämre lösning. Denna sämsta variant framstår som osannolik eftersom Danmark inte har något att vinna på en svensk lösning.

Det näst bästa är att Sverige får Euro och Danmark kvarstår med sin fasta växelkurs som nu.

Det bästa fallet är gemensam valuta, det vill säga i praktiken Euron.

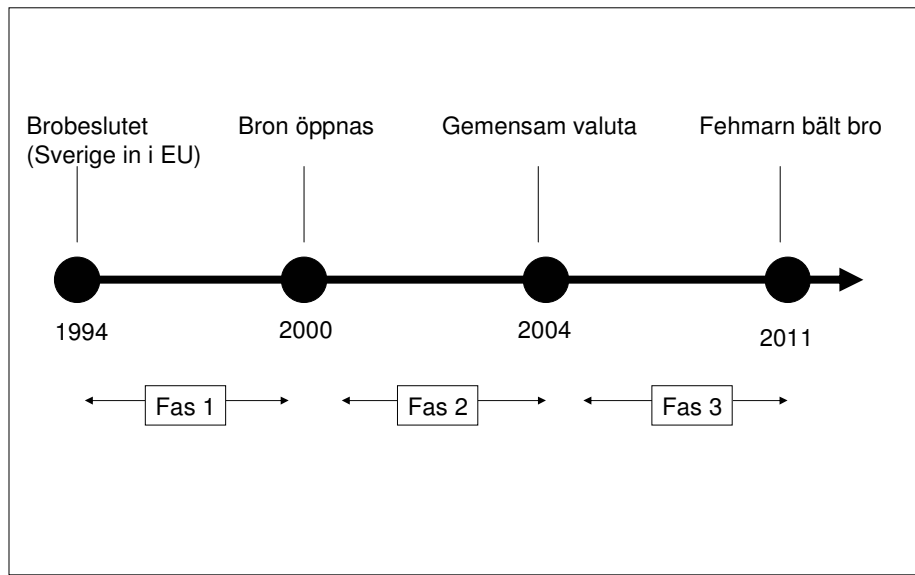
Med en gemensam valuta undanröjs all osäkerhet kring vad en lön är värd i det andra landet. Detta innebär att fler kan våga integrera. Företag kommer att ha exakt samma ränta i hela Öresundsregionen och kan se området som en enda investeringszon. Alla valutarisker och hanteringskostnader försvinner.

Den skånska näringsstrukturen är mer lik den danska än den svenska. Bland annat därför har Skåne klarat sig bättre än t ex Stockholm under nedgången senaste åren.

Den gemensamma valutan betyder lika mycket för integrationen som Öresundsbron. Just för att skapa integration är det höjt utom tvivel att en gemensam valuta är gynnsam.

1. Euron är den andra bron

Øresund Industri & Handelskammare gav år 2000 ut ett manifest för utvecklingen i Öresundsregionen. I detta görs en bedömning av hur regionen kan och bör utvecklas. Utvecklingen delades in i tre faser, som kännetecknades av fyra milstolpar

Den första graden av integration; informationsfasen

Denna kännetecknades av tiden mellan beslutet att bygga bron och bronns öppnande. Så snart beslutet fattats började företag och myndigheter och invånare på olika sätt förbereda sig. Den väsentliga förändringen bestod i insikten om att den egna regionen var större än man brukade tänka sig. Samtidigt beslutades i en folkomröstning att Sverige skulle bli medlem i EU, vilket säkerställde hela Öresundsregionen som en del av den inre marknaden.

Inte minst i nordvästra Skåne bilades starka nätverk över sundet på kommunal nivå. Öresundskomiteen skapades. Ett stort antal företag bildade partnerskap och analyserade sin situation för att vara förberedda på att agera på olika sätt.

Den andra graden av integration; integrationsfasen

Denna fas befinner vi oss i nu. Ett stort antal företag har utnyttjat möjligheten att integrera. Även politiskt regionalt och lokalt samarbete har börjat utvecklas och inte minst den högre utbildningen och forskningen drar nytta av integrationen.

Detta är gott och väl, men innan andra grundläggande faktorer är på plats kommer det att förbli en viktig men förhållandevis måttlig utväxling på integrationen.

Den tredje graden av integration; fusionsfasen

För att komma längre krävs ytterligare politiska förändringar. Den kanske viktigaste är en gemensam valuta; det vill säga i praktiken Euron.

Euron har en nyckelroll eftersom den liksom bron öppnar möjligheter på två plan.

För det första blir kostnader och potentialer mer synliga. Detta med att man ser regionen som en helhet har varit viktigt för brons effekt. Euron fungerar på liknande sätt.

För det andra har den en stor praktisk betydelse. Precis som bron avkortar tid och gör kontakt möjlig utan hänsyn till tidtabeller gör Euron alla ekonomiska kontakter enklare och oberoende av nyckfulla valutakast.

Den tredje fasens slut symboliseras av ett fjärde strategiskt beslut: en fast förbindelse över Fehmarn bält.

Denna markerar en slutgiltig uppkoppling med norra Europa. Då är alla vattenhinder passerade. Men det är viktigt att integrationen tagit fart ordentligt när Fehmarn öppnar. Öresundsregionen kan då fungera som magnet. Utan integration blir Fehmarn mer en "vanlig" effektiv transportförbindelse. En stark integration är också viktig för möjligheterna att skapa en ny förbindelse i norra Öresund.

2. Hur Euron påverkar integrationen

Ökad integration i Öresundsregionen är intressant eftersom det skapar tillväxt. Bedömningar som gjorts visar på betydande vinster om Öresundsregionen integreras fullt ut. En ofta citerad bedömning är MeritaNordbankens, som anger att en full integration innebär 35 miljarder danska kronor i ökad tillväxt per år.

Därför är det intressant att se hur valutan påverkar integrationen. Är integrationseffekten stor kommer en positiv spiral att skapas. Euron ökar integrationen, och integrationen gör att Eurons fördelar utnyttjas.

Euron påverkar integrationen på flera sätt

För det första: Osäkerhet genom kraftiga växelkursändringar försvinner.

De senaste åren har valutan svängt med 30 procentenheter mellan svenska och danska kronor (och därmed mellan svenska kronor och Euron). Detta innebär svårigheter inte minst för privatpersoner som söker arbete eller bostad över sundet. Privatpersoner har mycket svårare att köpa valutförsäkring än

företag. Därför måste man ha marginal att klara en minskning av inkomst eller hyreshöjning till följd av att valutan fluktuerar om man arbetar över sundet. Resultatet blir att färre vågar ta steget över sundet, eftersom deras ekonomi kraftigt påverkas av valutans svängningar.

Eftersom förändringen på lång sikt har inneburit en billigare svensk krona är detta ett problem för personer som söker sig från Själland till Skåne för att arbeta. Förlorare är de skånska företagen som får svårt att anställa danskar. Med en Euro i Sverige vinner företagen alltså i synnerhet på den svenska sidan i detta hänseende. Företagen slipper också administration till följd av detta och slipper kostnader och hantering av en rörlig svensk krona. Även om Danmark skulle förbli utanför innebär en svensk Euro att prisplanering och kostnadskalkyler underlättas.

För det andra: Perfekt information om priser. Samma sätt att mäta priser i hela regionen.

När man vet att priserna inte varierar genom en ständigt ändrad kronkurs, så underlättas prisbildningen. Lättast blir det med en gemensam valuta i hela regionen. För privatpersoner slipper man vara ständigt informerad om prisändringar på valutan. Skillnader i pris kommer att uppstå endast genom att skatter och skillnader i kostnader orsakade av marknaden (t ex löner, hyror) är olika. Med ökande integration kommer i synnerhet marknadspriserna att bli allt mer lika. För företag underlättar detta administrativt, eftersom man slipper planera och kalkylera för ständig variation. Alla företag som verkar över sundet gör många små vinster på detta. Den ökade konkurrensen kommer tendera att utbud ökar något och verka i pris-pressande riktning. Dessutom bidrar konkurrens och effektiv prisinformation i sig till att bekämpa inflationen.

För det tredje: Företagen får samma ränta i hela Öresundsregionen och kan betrakta hela regionen som en investeringszon.

Med en gemensam valuta kan företagen se Öresundsregionen som en region inte bara vad gäller transporter, utan också för rekrytering och investering. Företagen har samma kalkylränta i hela regionen. Eftersom strukturen är mycket lik mellan Skåne och Själland vad gäller branscher är detta en stor fördel. För ett medicinföretag är en mängd förhållanden redan lika; det finns redan såväl kunnande som tillgång till ny personal. Gemensam ränta skulle därför betyda mycket.

För det fjärde finns en viktig politisk dimension. Med en gemensam valuta ökar integrationen. Då berör den fler människor.

Detta ökar trycket att från nationellt håll skapa lösningar på en mängd problem. Vid ett svenskt Nej kan det mycket väl bli så att den politiska agendan helt fokuseras på "nationella svenska" mål där man inte ser en ganska begränsad integration som skäl att se över regelverk.

Detta gör det helt enkelt enklare att röra sig över Öresund och utnyttja hela regionen. Utan en gemensam valuta är det svårt att se hur vi skall kunna åstadkomma djup integration. Osäkerheten kring framtida priser och kostnader, hanteringskostnader, med mera gör att Öresundsregionen för privatpersoner och företag blir något utom räckvidd.

3. Fyra scenarier för framtiden

Vi har valt att ta fram fyra möjliga scenarier för Öresundsregionens utveckling och utvärderat vad de innebär för integrationen avseende anställda, företag och nationell politik. Det senare är viktigt eftersom de andra stora besluten om integrationen (skatter med mera) måste fattas i Folketinget och Riksdagen.

Vilket scenario som är troligast är svårt att säga om. I dagsläget framstår de alla som lika möjliga. Poängen är att beslutet den 14 september kommer att påverka integrationen. Därefter kommer en dansk omröstning under 2004.

En viktig bakgrund för att förstå scenarierna är Danmarks valutasituation.

Danmark har till skillnad från Sverige under lång tid klarat av att ha fast växelkurs, även innan EMU fanns. Detta beror på bland annat den så kallade kartoffelkuren, när man drog åt svängremmen. Sedan dess har det gått bra och man är nu ett rikare land än till exempel Sverige.

Danmark har numera fast växelkurs mot Euron. Det finns inga svängningar mellan Euro och danska kronor och inget behov att valutasäkra sig för företag. Det innebär politiskt att man i alla hänseenden utom ett fungerar som en del av Eurozonen. Man bedriver en politik som om man hade Euron, men man kan inte delta i utformningen av denna politik och får inte fördelar som prisbildning med mera lika tydligt. Kvarstår detta kommer ett litet land som Danmark att ha två handelsvalutor i praktiken, både kronor och Euro. Detta gäller för privatpersoner och företag. Bland annat kommer priser att märkas i båda valutorna i allt större omfattning. Skulle Sverige ansluta förstärks detta ytterligare.

Att släppa danska kronan fri som den svenska saknar helt stöd i Folketinget och är inget alternativ. Men skulle teoretiskt innebära ett scenario som blir än mer negativt för integrationen än scenario tre.

Scenario ett: Sverige röstar Ja, Danmark ansluter inom två år

I detta scenario röstar Sverige Ja. Det innebär att Danmark får skäl att ompröva sitt beslut. Redan har opinionen i Danmark vänt till förmån för Ja till Euron.

Detta får stora konsekvenser för Öresundsregionen.

För privatpersoner försvinner valutarisken när man tar arbete på andra sidan helt. Prisskillnader som kvarstår hänger enbart samman med skatter som moms och marknadsfaktorer (fastighetspriser som är högre i Danmark, löner som är något högre i Danmark). På lång sikt kommer skillnaderna att avta.

För företag försvinner också valutarisken. Detta underlättar all planering inklusive anställning över sundet. Det blir inte någon ränteskillnad och behov av valutförsäkringar uteblir. Därmed kan företagen i princip se Öresundsregionen som en enda region för investeringar och rekrytering.

Eftersom lägre kostnader för att driva handel både teoretiskt och erfarenhetsmässigt innebär ökad handel, kommer också gränshandeln att öka. Detta gynnar både privatpersoner och företag.

För den nationella politiken kommer detta att öka trycket att leverera politiska lösningar på andra integrationsproblem. Detta eftersom en ökad integration innebär att fler väljare berörs. Det politiska priset att ignorera problemen växer helt enkelt. Potentialen i Öresundsregionen är också större vilket gör att vinsterna med reformer ökar.

Scenario två: Sverige röstar Ja, Danmark står utanför Euron

För privatpersoner försvinner valutarisken när man tar arbete på andra sidan i praktiken helt. Däremot kvarstår behov att ha två valutor i plånboken och två konton, liksom växelkostnader. Att jämföra priser förblir onödigt komplicerat. Dessa problem uppstår utan att uppvägas av andra fördelar.

För företag försvinner också valutarisken. Detta underlättar all planering inklusive anställning över sundet. Det blir sannolikt inte någon ränteskillnad värd namnet och behov av valutförsäkringar uteblir. Därmed kan företagen i princip se Öresundsregionen som en enda region för investeringar och rekrytering.

För den nationella politiken kommer detta att öka trycket att leverera politiska lösningar på andra integrationsproblem något. Detta eftersom en ökad integration innebär att fler väljare berörs. Det politiska priset att ignorera problemen växer helt enkelt. Potentialen i Öresundsregionen är också större vilket gör att vinsterna med reformer ökar.

Scenario tre: Sverige röstar Nej, Danmark stannar utanför

Det viktigaste med detta scenario är att det inte är samma verklighet som vi ser nu, en tillfällig situation som kanske ändras. I detta läge har Sverige sagt nej. Och i detta scenario har Danmark av olika skäl stannat utanför.

Därmed ligger situationen fast för i minst tio år och sannolikt längre, eftersom det inte blir någon ny omröstning på svensk sida under denna tidsperiod. Det finns alltså inga skäl för företag att avvakta med beslut i väntan på besked och samma sak gäller den nationella politiken. Valet av valutasituation ligger alltså fast, och man kommer att tvingas anpassa beslut till att det råder osäkerhet om valutornas ständigt skiftande värde. Detta är alltså en sämre situation än dagens, trots att det är den lösning vi lever med idag.

Betalkort hjälper inte i Öresund

Ibland förekommer påståendet att betalkort gör att det praktiskt inte spelar någon roll med olika valutor. Detta är fel. I synnerhet när det gäller Öresund.

För det första handlar det i Öresund om att ett helt hushålls ekonomi tar valutarisk, inte om enstaka inköp.

För det andra innebär Dankort-systemet att få svenskar kan använda sina vanliga betalkort.

För det tredje består kostnaderna för växling och risken med ändrad valuta även med kort. Man vet aldrig exakt vad man betalar.

För privatpersoner innebär detta stor osäkerhet vid anställning över Öresund. Man vet inte från månad till månad vad man har för privatekonomi om man jobbar över sundet. På ett år kan det slå 30% och därmed kommer färre att söka jobb över sundet. Samma sak gäller de som vill flytta. Man får inkomster i en valuta och kostnader i en annan. Det blir endast de som har marginaler i sin privatekonomi att chansa med som vågar satsa.

Därmed blir integrationen begränsad.

För företagen innebär det att man kommer att ha svårare att rekrytera över sundet. Men det innebär också svårigheter att utnyttja Öresundsregionen som en enda plattform för verksamheten. Öresundsregionen blir ett nationellt samarbete mellan två länder. Med olika räntor och med ständiga prisändringar eftersom kronorna går upp och ned. Detta drabbar de mindre företagen mest. Många olika små affärer är dyrare och svårare att valutasäkra, än få och stora affärer. De som inte valutasäkrar tar stora risker, och de små företagens ekonomi är ofta mer utsatta för stora svängningar

Skilda räntelägen påverkar på vilken sida man bäst kan göra nya investeringar. Eftersom räntan betyder mycket i kalkylen, så har detta större betydelse än andra faktorer. Därmed förtas en stor del av tanken på Öresundsregionen som samlad region för företagen.

De ständiga prisskiftena gör det svårt att kalkylera. Detta kan man köpa sig fri från, genom försäkring av en viss växelkurs hos bankerna, vilket fördyrar integrationen. Men det gör det svårt att planera och hantera rent administrativt också. Det senare kan man inte köpa sig fri från; man måste ha olika prislister och har ständigt varierande kostnader eftersom bankerna inte ger bra försäkringar mer än under viss tid.

I detta läge blir integrationen ett begränsat projekt. I synnerhet privatpersoner och små företag uteslängs, vilket innebär att de största poängerna uteblir.

Det finns också betydande risk avseende nationell politik. Vid ett nej minskar skälen att anpassa Sveriges och Danmarks nationella politik. Vid ett Nej kan framförallt Sverige tvingas föra en politik som särskilt värnar andra svenska regioner. (Danmark är ju redan låst vid en fast växelkurs.) Det finns

också risk för att övriga Sverige ser integration med Danmark som ointressant och prioriterar en nationell politik. Vid ett nej minskar också statens behov att hantera problem eftersom det finns färre gränspendlare och det betyder mindre för statskassan hur det går med integrationen. För 3000 personer ändrar man inte skatten, men kanske för 30.000 eftersom många pendlare betyder mycket ekonomiskt.

Uteblir sådana beslut såsom skatteharmoniseringen, så innebär det kombinerat med bristen på gemensam valuta att integrationen nu mer eller mindre har nått sin topp. Ökningar blir marginella. Pendlandet kan öka ett antal procent, ett antal företag kan se möjligheter men det kommer inte ha stor effekt på regionens tillväxt eftersom det rör sig om förhållandevis små volymer.

Eftersom detta läge innebär en permanent situation kommer det att minska integrationen. Ingen genomför åtgärder i förvisning om att det i detta hänseende kan bli förändringar. Därför kommer det att minska integrationen.

Scenario 4: Sverige röstar nej, men Danmark kommer med.

Skulle Sverige rösta nej, finns det trots allt goda möjligheter för att Danmark beslutar sig att delta i Euro-samarbetet. Opinionsen har enligt undersökningar svängt till förmån för anslutning i Danmark.

Detta scenario liknar scenario tre, men med en viktig skillnad. I detta läge blir den svenska delen av Öresund mer isolerat. Själland blir ju en del av det valutaområde som alla i Europa är vana vid. Utländska investerare får därmed ett argument för att satsa på den danska sidan sundet vid en etablering. Det i Danmark ibland citerade uttalandet av Strindberg om att "Asien börjar i Skåne" blir verklighet i valutahänseende.

Inom Öresundsregionen innebär detta scenario med andra ord viss fördel för Danmark i förhållande till Sverige när det till exempel gäller investeringar från utlandet.

4. Konklusion

Väger man samman de olika scenarierna ur ett integrationsperspektiv, så blir resultatet att det bästa scenariot är en gemensam valuta. Många av fördelarna med en helt gemensam valuta uppstår även om Sverige går med och Danmark befinner sig utanför Euro-samarbetet, men har kvar sin låsning till Euron.

Med en gemensam valuta kommer integrationen att få en skjuts framåt. Eftersom den bara kan införas efter folkomröstningar kommer både företag och privatpersoner veta exakt vilket datum som Euron införs i hela regionen en tid i förväg. Detta, tillsammans med positiva Eurons integrationseffekt, gör att den gemensamma valutan kan få samma karaktär av milstolpe som bron. Euron har förutsättningar att bli den andra bron i Öresundsregionen.

	Scenario 1: SE Euro DK Euro	Scenario 2: SE Euro DK kronor	Scenario 3: SE kronor DK kronor	Scenario 4: SE kronor DK Euro
Privat personer	++ Lätt att ta jobb eller flytta Privatekonomsikt.	+ Lätt att ta jobb Eller flytta Privatekonomsikt. Bankavgifter kvar	- Stor risk att ta jobb eller flytta över sundet	- Stor risk att ta jobb eller flytta över sundet
Företag	++ Öresund är en arbetsmarknad och investeringszon	+ Öresund är i <u>stort sett</u> en arbetsmarknad och investeringszon	- Öresund är två olika marknader.	- OBS Den svenska delen ensam utanför Euro-zonen
Nationell politik	+ Starka skäl att Integrera. Berör många.	+ Starka skäl att Integrera. Berör många.	- Svaga skäl att Integrera. Berör få. Andra beslut viktigare.	- Svaga skäl att Integrera. Berör få. Andra beslut viktigare.
Poäng	5	3	-3	-3

Också scenariot där Sverige står utanför innebär en skillnad mot dagens situation eftersom det då rör sig om en situation efter att ett bindande beslut har fattats i Sverige. Valutasituationer som innebär svängningar, överföringskostnader och avgifter hämmar integrationen. I ett scenario där Danmark deltar i Euron, men inte Sverige är något mer positivt än dagens situation, sett ur strikt danska ögon. För svensk del kan det till och med vara något sämre.

Vilket scenario som är mest troligt ligger öppet. Men samtliga är tänkbara.